

જ્ઞાનકુંજ

HomeProjects જ્ઞાનકુંજ

જ્ઞાનકુંજ

"જ્ઞાનકુંજ" પ્રોજેક્ટ

ડિજિટલ ઈન્ડિયાના સ્વપ્નદ્રષ્ટાની પ્રેરણા થકી ગુજરાત સરકારની ડિજિટલ શિક્ષણ ક્ષેત્રે નવી પહેલ અન્વયે "જ્ઞાનકુંજ" પ્રોજેક્ટનો પમી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૭ - શિક્ષક દિનથી માન.મુખ્યમંત્રીશ્રીના વરદ્ હસ્તે શુભારંભ કરવામાં આવેલ છે. રાજ્યની ૧૬૦૯ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓમાં ધોરણ ૭ અને ૮ના ૩૧૭૩ વર્ગખંડોમાં ટેકનોલોજીની મદદથી સ્માર્ટ બોર્ડ સાથે ઇન્ટરેક્ટિવ e-કલાસ વિકસાવવામાં આવેલ છે. જેનો લાભ ધો.૫ થી ૮ના કુલ ૨.૮૫ લાખ બાળકો લઈ રહ્યાં છે.

જ્ઞાનકુંજ મોડલ શું છે?

ટેકનોલોજીના વિવિધ સાધનો જેવા કે પ્રોજેક્ટર, ઇન્ફોરેડ કેમેરા, લેપટોપ, સ્પીકર, સ્માર્ટ બોર્ડ, વાઈ-ફાઈ રાઉટરની મદદથી શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયા અને વર્ગખંડ ઇન્ટરેક્ટિવિટીમાં અભિવૃદ્ધિ કરવા માટેનો એક સ્કૂલ ડિજિટલાઇઝેશન કાર્યક્રમ છે. જે અંતર્ગત બોર્ડને ઇન્ફોરેડ કેમેરાની મદદથી ઇન્ટરેક્ટિવ સ્માર્ટ બોર્ડમાં રૂપાંતરિત કરી શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયા અને મૂલ્યાંકનને સુદ્રઢ બનાવવામાં આવે છે. જે અંતર્ગત,

શાળા કક્ષાએ ટેકનોલોજીની મદદથી સ્માર્ટ બોર્ડ સાથે ઇન્ટરેક્ટિવ e-કલાસ

રાજ્યની ૧૬૦૯ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓમાં ધોરણ ૭ અને ૮ના ૩૧૭૩ વર્ગખંડોમાં પ્રોજેક્ટર, ઇન્ફોરેડ કેમેરા, લેપટોપ, સ્પીકર, સ્માર્ટ બોર્ડ, વાઈ-ફાઈ રાઉટરની સુવિધા

ભાર વિનાના ભણતર માટે ૧૦૦ શાળાઓના ધોરણ ૭ અને ૮ના વિદ્યાર્થીઓને વિનામૂલ્યે ૧૦,૦૦૦ ટેબ્લેટ

ધોરણ ૫ થી ૮ ના તમામ વિષયોનું ઇ-કન્ટેન્ટ અને ઇન્ટરનેટના માધ્યમથી ઉપલબ્ધ કન્ટેન્ટની મદદથી શિક્ષણ

ટેકનોલોજીના માધ્યમથી અભ્યાસક્રમની સરળ રીતે સમજૂતી

હેતુ:

શિક્ષક-વિદ્યાર્થીઓની શીખવા શીખવવાની પ્રક્રિયામાં વર્ગખંડ ઇન્ટરેક્ટિવિટીનો વધારો કરવો ટેકનોલોજીના માધ્યમથી અધ્યયન, અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા સુદ્રઢ કરવી

અભ્યાસક્રમના દરેક વિષયના દરેક એકમની ટેકનોલોજીના માધ્યમથી સરળ રીતે સમજૂતી વર્ગખંડમાં જ આપવી

જ્ઞાનકુંજ મોડલની વર્ગખંડમાં સહાયક સામગ્રી:

Projector

IR Camera

Laptop

Speaker

White board

Wi-Fi Router

ઇ-કન્ટેન્ટ અને ઓનલાઇન રીસોર્સથી શિક્ષણ કાર્ય:

જ્ઞાનકુંજ વર્ગખંડમાં ટેકનોલોજીના વિવિધ સાધનો અને ઇ-કન્ટેન્ટના ઉપયોગથી વર્ગખંડ કાર્ય, બાળકોનું મુલ્યાંકન તેમજ ઇન્ટરનેટથી ઓપનસોર્સ રીસોર્સિસ - ફ્રી કન્ટેન્ટના ઉપયોગથી શિક્ષણના વૈશ્વિક તરાહો પર શિક્ષણ આપવામાં આવી રહ્યું છે.

આ ઇ-કન્ટેન્ટમાં ઇમેજ, વિડીયો, એનીમેશન, વર્ચ્યુઅલ લેબ, ડેમોન્સ્ટ્રેશન, પ્રવૃત્તિઓ અને સ્વ-અધ્યયન, મુલ્યાંકન અને સંદર્ભ સાહિત્ય જેવી તમામ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે. વધુમાં, પરંપરાગત શિક્ષણ પદ્ધતિ મુજબ વાંચન, લેખન અને સમજણાયુક્ત જ્ઞાન પર પુરતો ભાર મુકવામાં આવેલ છે. જે અંતર્ગત 52 પાઠ્યપુસ્તકોના જપંથી વધારે પાઠો, ૩,૦૦૦થી વધારે એનિમેટેડ વિડીયો, ૩,૦૦૦થી વધારે ઇન્ટરેક્ટિવ એનિમેશન, વિવિધ મુદ્દાઓ પર ૧,૦૦૦થી વધુ ગેમ્સ, વિજ્ઞાન વિષય માટે વર્ચ્યુઅલ લેબ અને ૫૦,૦૦૦થી વધુ પ્રશ્નો સાથેની પ્રશ્ન બેંકનો સમાવેશ થાય છે. ઉપરાંત, રાજ્ય વ્યાપી દૂરવર્તી શિક્ષણ કાર્યક્રમ **e-Class** અંતર્ગત આ ઇ-કન્ટેન્ટને વિડીયોમાં રૂપાંતરિત કરી **BISAG** ની મદદથી નવી શરૂ થયેલ શૈક્ષણિક ચેનલો "વંદે ગુજરાત" પર **Direct to Home (DTH)** માધ્યમથી પ્રસારિત કરવામાં આવી રહ્યું છે. જે **YouTube Channel "Gujarat e-Class"** પરથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે:

https://www.youtube.com/channel/UCj_MbJEpkmF6FNXPjyZVl0A/videos

શાળા કક્ષાએ માર્ગદર્શન, ઉપયોગ અને મોનિટરીંગ:

સમગ્ર પ્રોજેક્ટના સફળ અમલીકરણ માટે વેબ બેઝ્ડ એપ્લીકેશન (www.gyankunj.org) અને મોબાઇલ એપ તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. જે **Google Play Store** પરથી ઇન્સ્ટોલ કરી શકાય છે. જેમાં શાળા કક્ષાએથી મુખ્ય શિક્ષકશ્રી / વર્ગખંડના નોડલ શિક્ષકશ્રી હાર્ડવેર/સોફ્ટવેરની લગતી સમસ્યાઓ માટે ઓનલાઇન કમ્પલેઇન કરે છે. જે અંતર્ગત શાળા કક્ષાએથી પ્રોજેક્ટને લગતી અપડેટ કરવામાં આવતી વિગતોને આધારે તમામ કક્ષાએ જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટની **Real-time** પ્રગતિ જાણી શકાય છે.

પ્રોજેક્ટ અંગે શિક્ષક પ્રતિભાવ:

જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ અંગે શિક્ષકોના પ્રતિભાવ **Google Form**ના માધ્યમથી આમંત્રિત કરવામાં આવેલ. જે અંતર્ગત અત્યાર સુધીમાં કુલ ૧૨૨૪ શિક્ષકોએ પોતાના પ્રતિભાવ રજૂ કરેલ છે. શિક્ષકોના મળેલ પ્રતિભાવો મુજબ "જ્ઞાનકુંજ" મોડલની સમગ્ર સંકલ્પના (**Concept**) ૭૩.૯% શિક્ષકોને ઉત્તમ (**Excellent**) લાગી છે અને ૨૪.૭% શિક્ષકોને સારી લાગી છે. જ્યારે ૬૮.૬% શિક્ષકોએ "જ્ઞાનકુંજ" પ્રોજેક્ટ મોડલની શિક્ષણ પદ્ધતિને ઉત્તમ અને ૨૪.૭% શિક્ષકોએ સારી કહી બિરદાવી છે.

પ્રોજેક્ટ અમલીકરણનું **Impact Assessment**:

પ્રોજેક્ટની અસરકારકતા જાણવા માટે તા.૦૬-૦૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૮ દરમિયાન સ્ટેટિસ્ટિકલ બ્યુરો દ્વારા સામાન્ય વહીવટ વિભાગ (આયોજન)ના નિર્દેશ મુજબ સર્વે કરવામાં આવેલ છે. આ થર્ડ પાર્ટી મૂલ્યાંકન અભ્યાસ શાળા મુલાકાત કરી મૂલ્યાંકન અભ્યાસ માટે ખાસ ડિઝાઇન કરેલ પ્રશ્નાવલી (સર્વે ફોર્મ) પર મળેલ પ્રત્યુત્તરના આધારે થયેલ છે. સર્વેના પરિણામો મુજબ બિન-લાભાર્થી બાળકો જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટ જો તેમના વર્ગખંડમાં ફાળવવામાં આવે તો તેઓ જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટની મદદથી ભણવા માટે ઉત્સુક છે. અભ્યાસના તારણો દર્શાવે છે કે ૧૦૦% બાળકો જ્ઞાનકુંજ સુવિધાથી ભણવવામાં આવેલ દરેક એકમ સમજી શકે છે અને તેમને ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ માધ્યમથી ભણવું ખુબ ગમે છે. વધુમાં, અભ્યાસ અંતર્ગત ૧૦૦% બાળકોના વાલીઓએ એ વાતનો સ્વીકાર કરેલ છે કે તેમનું બાળક શાળાએ જવા ઉત્સાહિત હોય છે અને આ પદ્ધતિથી તેમના બાળકને ફાયદો થયેલ છે.